

SLOVENSKA ZVEZA ZA
JAVNO ZDRAVJE, OKOLJE
IN TOBAČNO KONTROLO

NVO varujejo naše zdravje

E-NOVICE / November - December 2020

www.facebook.com/szotk
www.zadihaj.net
www.nvozdrazve.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

MESTNA OBČINA MARIBOR

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM.

Vsebina:

- [novice mreže NVO za zdravje in ostale novice](#)
- [zanimive novice s področja zdravja in okolja po svetu](#)
- [napovednik dogodkov na področju zdravja in okolja](#)
 - [razpisi na področju zdravja in okolja](#)

NOVICE MREŽE NVO ZA ZDRAVJE IN OSTALE NOVICE

• [Obvestilo o javnemu pozivu za podporo programa EU4Health](#)

Obveščamo vas o ukrepih EU na področju zdravja, ki bi lahko oslabili življenje in blaginjo milijonov Evropejcev ter o **javnemu pozivu evropskih nevladnih organizacij** za zagotovitev primernejšega predloga za program EU4Health, ki bo v ospredju pogajanj v prihajajočih političnih razpravah. Pismo smo poslali evropski komisarki za zdravje Stelli Kyriakides, evropskemu komisarju za krizno upravljanje Janezu Lenarčiču, ministru za zdravje Tomažu Gantarju, evropskim poslancem Francu Bogoviču, Tanji Fajon, Milanu Brglezu, Klemnu Grošlju, Ireni Jovevi, Ljudmili Novak, Romani Tomc, Milanu Zveru in gospe Gabrieli Korže (stalno predstavništvo RS pri Evropski Uniji).

• [Moja nekadiilska zaobljuba za mlade](#)

Če se zavedaš tveganja, ki ga ima kajenje za tvoje zdravje in zdravje ljudi, ki so v tvoji bližini - **podpiši spletno zaobljubo** na zgornji povezavi in tako naredi dobro potezo za svojo prihodnost.

• [Mednarodna kampanja Tobacco-free kids \(Otroci brez tobaka\)](#)

Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobakno kontrolo se je pridružila mednarodni kampanji, ki poziva podjetje Google, da prepove in odstrani programe, ki spodbujajo nakup in / ali uživanje izdelkov za kajenje in vaping na spletni trgovini Google Play. Ta ukrep bi bil podoben tistemu, ki ga je podjetje Apple opravilo lani, in bi zagotovil, da nobena mobilna aplikacija ne bo promovirala tobaka in s tobakom povezanih izdelkov.

• [Udeležbe na webinarjih \(spletni seminarji\)](#)

Svečana prireditev: [70 let Registra raka v RS](#), 2. oktober

Register raka RS proaktivno gradi odnose z mediji in družbi bolnikov in se aktivno odziva na vprašanja in pobude državljanov, lokalnih skupnosti, civilnih združenj in gospodarskih družb. Ozaveščenost prebivalstva Slovenije o zdravju in zdravstvenih temah, povezanih z rakom, se povečuje: preko neposrednih vprašanj posameznikov, novinarskih vprašanj in preko sodelovanja z lokalnimi skupnostmi in civilnimi združenji.

Seminar: [The Future of Mental Health, Rights and Recovery in Europe](#), 2. oktober

Ob praznovanju svetovnega dneva duševnega zdravja (10. oktober 2020) je organizacija Duševno zdravje Evrope (Mental Health Europe - MHE) gostila seminar "Prihodnost duševnega zdravja, pravic in okrevanja v Evropi". Na seminarju se je razpravljalo o tem, kako krizo COVID-19 spremeniti v katalizator za spremembe na področju duševnega zdravja v Evropi.

Tematska delavnica: [Umetna inteligenca](#), 13. oktober

Umetna inteligenca (v nadaljevanju UI) postaja **osrednja tema pogovorov** na političnem nivoju svetovnih držav. Vizija, ki bi si jo Slovenija morala zastaviti na tem področju je namreč ta, da izkoristi obstoječe vrzeli in poskuša razviti nekaj, kar druge države še nimajo, ampak ob zagotavljanju nacionalne kulturne identitete! Problem s katerim se sooča Slovenija je predvsem pomankanje sredstev (človeških virov je namreč dovolj), ki bi jih država namenila za R&R UI.

Strokovno srečanje: [Duševno zdravje za vse](#), 14. oktober

Določeni kazalniki duševnega zdravja so v času izrednih razmer znižani. Približno **ena tretjina udeležencev je poročala o grožnji pred izgubo zaposlitve**. Prav tako je približno ena tretjina udeležencev poročala o občutku grožnje pred okužbo z virusom SARS-Cov-2. Posamezniki, ki so čutili grožnjo pred izgubo službe oziroma prihodka, so bili bolj tesnobni in bolj zaskrbljeni. Rezultati so tudi pokazali, da je lahko grožnja pred izgubo službe oziroma prihodka celo bolj stresna od same izgube službe oziroma prihodka.

Webinar: [The Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products: A New legal Instrument to Fight Organized Crime](#), 14. oktober

Organizirani kriminalni v kakršni koli obliki, tudi v obliki preprodaje tobaka, ogrožata dohodek države. Obenem **povečuje dostopnost in razpoložljivost tobaka in izdelkov**, kar prizadene najbolj ranljive, zlasti najstnike in mlade. SZO je odločitev za boj proti nedovoljeni trgovini s tobakom zapisala v 15. člen Okvirne konvencije za nadzor nad tobakom, ki je stopil v veljavo s 25. septembrom 2018. Glavni cilj: odpraviti vse oblike nedovoljene trgovine s tobaknimi izdelki.

Webinar: [Health Inequalities: A Challenge for Roma Inclusion in Europe](#), 15. oktober

Desetletni načrt Evropske komisije za podporo Romski skupnosti v EU: Cilji do leta 2030

1. Preprečevanje diskriminacije in straha pred Romi.
2. Zmanjšanje revščine in socialne izključenosti Romov, da se zapolni socialno-ekonomska vrzel med Romsko skupnostjo in ostalim prebivalstvom.
3. Spodbujanje udeležbe z opolnomočenjem, sodelovanjem in zaupanjem.
4. Povečanje učinkovitega in enakovrednega dostopa do kakovostnega splošnega izobraževanja.
5. Povečanje učinkovitega in enakovrednega dostopa do kakovostne in trajne zaposlitve.
6. Izboljšanje zdravja Romov in povečanje učinkovitega in enakovrednega dostopa do kakovostnega zdravstvenega in socialnega varstva.
7. Povečanje učinkovitega in enakovrednega dostopa do primernih desegregiranih stanovanj in osnovnih storitev.

Spletni dogodek: [Kaj je leto 2020 odneslo in kaj prineslo nevladnim organizacijam?](#) 5. november

CNVOS je pripravil bilanco celoletnega dogajanja na področju nevladnih organizacij. Posamezne NVO so predstavile aktualno tematiko z obzirom na COVID-19.

Webinar: [WHO FCTC Article 19: Using the Judicial System to Fight Tobacco](#), 10. november

19. člen Okvirne konvencije je pomembno vplival na področja socialne pravičnosti. Na webinarju je bil prikazan primer iz Brazzilije, ki je maja 2019 vložila tožbo proti največjim proizvajalcem tobaka in zahtevala odškodnino za povzročeno škodo, ki jo s seboj prinašajo slednja podjetja. Ozaveščanje vlad in civilne družbe o ukrepih tobakne industrije je pomembno orodje za oblikovanje nadaljnjih interakcij med temi akterji. Na tem posebnem področju lahko že obravnavamo tožbo Brazzilije kot primer uspešne prakse 19. člena. Vložitev tožbe je sprožila razprave o vedenju tobakne industrije, ki jih Brazzilija še ni videla. Akademije, mediji in civilna družba razpravljajo o napakah in bodo to še naprej počeli, zlasti z nadaljevanjem razvoja same tožbe. Tobakna industrija v omejenih tožbi uporablja vse možne strategije s katerimi bi dosegla odločitev tožbe, saj želi za vsako ceno zaščititi svoje interese.

Webinar: [Incorporating Human Rights Into the WHO FCTC](#), 11. november

Okvirna konvencija Svetovne zdravstvene organizacije za nadzor nad tobakom **zagotavlja pravico do najvišje dosegljive ravni zdravja**. Vlade so dolžne spoštovati svoje obveznosti do pogodb, katerih pogodbenice so, vključno z zgoraj omenjeno konvencijo. Obravnava tobaka kot vprašanja človekovih pravic lahko vladam pomaga, da hkrati izpolnijo zahteve Okvirne konvencije Svetovne zdravstvene organizacije za nadzor nad tobakom in druge pogodbe o človekovih pravicah.

Webinar: [Covid-19's Impact on the FCTC, Cessation and Tobacco Policy](#), 12. november

Gospodarski stroški uporabe tobaka so znatni in vključujejo znatne stroške zdravstvenega varstva za zdravljenje bolezni, ki jih povzroča uporaba tobaka in izgubljeno produktivnost, ki je posledica bolezenski in umrljivosti zaradi tobaka. Uporaba tobaka je dokazano pogost dejavnik tveganja za naslednje štiri skupine kronično nenalezljivih bolezni: kardiovaskularne bolezni, rak, bolezni dihal in diabetes.

Prizadevanja za nadzor nad tobakom v času COVID-19 niso ponehala. Navajamo nekaj pomembnih mejnikov na primeru posameznih držav:

- NIZOZEMSKA: konec prodaje tobaka v supermarketih in na bencinskih postajah; Protokol ratificirala 3. julija 2020; enotna embalaža od 1. oktobra 2020
- ANDORA: ratificirala FCTC WHO 11. maja 2020
- KENIJA: protokol ratificirala 4. maja 2020
- MADŽARSKA: protokol ratificirala 23. junija 2020
- EGIPT: protokol ratificirala 10. septembra 2020
- SEJŠELI: protokol ratificirali 7. januarja 2020
- ETIOPIJA: mejnik zakona za zvišanje davkov na tobak
- EVROPSKA UNIJA: prepoved aromatiziranih cigaret
- SINGAPUR: enotna embalaža od 1. julija 2020

Webinar: [Alcohol and Health Policies in Europe and UN Sustainable Development Goals \(SDGs\)](#), 18. november

Alkohol je v Mednarodni klasifikaciji bolezni prepoznani kot vzrok za več kot 2000 bolezni in poškodb, pri čemer je vsaj 40 bolezni in poškodb v celoti povezano z alkoholom.

Evropska regija SZO je regija sveta z največjo razširjenostjo motenj uživanja alkohola: 14,8% pri moških in 3,5% pri ženskah. Regija ima najvišjo raven potrošnje na prebivalca. Vsaka odrasla oseba (15 let in več) vsako leto popije 9,8 litra čistega alkohola, kar ustreza 196 litrom piva ali 82 litrom vina oz. 25 litrom žganih pijač. Pomembno je poudariti, da alkohol ni običajna dobrina, kot so hrana in oblačila in ravno zato bi vlade morale svoje ljudi zaščititi pred alkoholom.

Ostali webinarji in spletni dogodki na katerih smo bili udeleženi:

Tematska delavnica: [E-vključenost](#), 12. oktober

Webinar: [Childhood Obesity Stakeholder Dialogues](#), 20. - 22. oktober

Delavnica: [Digitalizacija vsega - za aktivno vlogo NVO z maq. Simonom Delakordo](#), 22. oktober

Delavnica: [Usposabljanje na temo - Skrbni pregled spoštovanja človekovih pravic v gospodarstvu](#), 23. oktober

Konferenca: [14. nacionalna konferenca ob mesecu preprečevanja zasvojenosti](#), 4. november

Webinar: [Burning Issues: The Global State of Tobacco Harm Reduction 2020](#) (Nicotine Science and Policy), 4. november

Webinar: [WHO FCTC Article 2.1: The Overlooked Article's Impact on Endgame](#), 9. november

Webinar: [Report Launch - Refugees' Experiences of Harmful Alcohol Use](#), 10. november

Webinar: [Alcohol and Cancer](#) (Eurocare), 16. november

Webinar: [Global Tobacco Industry Interference Index 2020](#), 17. november

Spletni dogodek: [Letno nacionalno srečanje članic slovenske mreže zdravih mest](#), 18. november

Konferenca: [Illicit Tobacco Trade - FNSP - ECTC Conference](#), 19. november

Webinar: [NCD Prevention & Food Systems Policy](#), 26. november

ZANIMIVE NOVICE S PODROČJA ZDRAVJA IN OKOLJA PO SVETU

• [Svetovni dan sladkorne bolezni - 14. november 2020](#)

Sladkorna bolezen prizadene veliko ljudi vseh starosti in zbolevalo vedno mlajši. Z ukrepi za zdrav način življenja, z zgodnjim odkrivanjem in z zagotavljanjem dostopne in kakovostne zdravstvene obravnave lahko pomembno prispevamo k preprečevanju te bolezni oziroma odložimo njen pojav na kasnejši življenjski obdobje, k boljšim izidom zdravljenja in k večji kakovosti življenja bolnikov s sladkorno boleznijo.

• [Spanje je nujno za naše dobro telesno in duševno delovanje](#)

Spanje nujno potrebujemo za nemoteno telesno in duševno delovanje. Večina odraslih ljudi potrebuje med 7 in 9 ur spanja. V obdobjih večjih duševnih in telesnih obremenitev, kot je trenutna epidemija, pa moramo spanju nameniti še posebno skrb, saj ima pomembno vlogo pri krepitvi imunske odpornosti in zmanjševanju tveganja, da zbolimo.

• [Evropski teden plodnosti](#)

V Evropi je več kot 25 milijonov državljanov prizadetih zaradi neplodnosti. Mnogi ljudje se še vedno trudijo dobiti dostop do ustreznih informacij, diagnoze in zdravljenja. Evropski teden plodnosti se je začel leta 2016, da bi odpravil stigmato o neplodnosti in okreplil vprašanje neenakega dostopa do zdravljenja v Evropi.

• [Men and Alcohol \(moški in alkohol\)](#)

• [Študija trendov in stopenj epidemije kajenja in snusa na Norveškem od leta 2010 do 2018](#)

Razširjenost kajenja se na Norveškem že desetletja zmanjšuje. Nasprotno pa se je razširjenost uporabe snusa v zadnjem času znatno povečala, zlasti pri ženskah. Medtem, ko obstaja jasn podatek o padcu deležnikov, ki kadijo, se ob enem ugotavlja, da je večja razširjenost kajenja med posamezniki z nižjim socialno-ekonomskim statusom. Študija, ki se je izvajala v letih 2010, 2014 in 2018 je pokazala, da se je delež rednih kadilcev med letoma 2010 in 2018 zmanjšal s 5,9 % na 1,5 %, medtem ko se je delež rednih uporabnikov snusa povečal s 13,4 % na 19,9 %. Uporaba snusa pri ženskah se je skoraj podvojila, in sicer z 10,9 % na 19,2%. Splošno zmanjšanje kajenja je pokazalo, da je norveška epidemija kajenja v najnovejši fazi. Redna poraba snusa pri moških, skoraj podvojena poraba snusa pri ženskah in jasn vsesplošen napredek pri porabi snusa jasno kažejo, da je epidemija snusa na Norveškem napredovala. Če se bo ta trend nadaljeval, bo glavna posledica, da bo razširjenost slednjega kmalu dosegla vrhunec, najprej pri moških in nato pri ženskah.

• [Ni konca pri oglaševanju tobaka in prodaji med COVID-19: študija](#)

Proizvodnja, oglaševanje in prodaja tobaka se med pandemijo koronavirusa niso ustavili. COVID-19 je neposredno povezan s porabo tobaka, saj imajo kadilci 14-krat večje tveganje, da se okužijo s koronskim virusom, medtem ko tobačna podjetja še naprej izkoriščajo desetletja stare zakone in politike za svoje delovanje. Ugotovitve so bile razkrite v raziskovalnem poročilu z naslovom »Oglaševanje in promocija tobaka med COVID-19«, ki ga je nedavno objavil Trust for Better Bangladesh (WBB) Trust.

• [Nizozemska uvedla enotno embalažo 1. oktobra 2020 na ravni proizvajalca](#)

Nizozemska je 17. država, ki je dokončala zahteve za enotno embalažo. Na Nizozemskem je enotna embalaža začela veljati 1. oktobra 2020 na ravni proizvajalca in bo začela veljati 1. oktobra 2021 na maloprodajni ravni. Prav tako od leta 2024 v veleblagovnicah na Nizozemskem ne bodo več prodajali cigaret in tobaka za zvižanje.

• [Zgodovinska napoved SZO za eliminacijo raka materničnega vratu](#)

Slovenija se je 17. 11. 2020 priključila globalni akciji Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) k zmanjšanju incidence raka materničnega vratu. Zavezo SZO k eliminaciji so države po vsem svetu obeležile z istočasno osvetlitvijo vsaj ene kulturne znamenitosti v državi s turkizno barvo, ki je simbolična barva raka materničnega vratu. V Sloveniji je bil 17.11. 2020 v turkizni barvi osvetljen Blejski grad ter Mesarski most v Ljubljani.

• [Zaznan porast števila predpisanih receptov za antidepresive](#)

V prvi polovici leta 2020 je bil zaznan porast števila predpisanih receptov za antidepresive ter porast števila oseb, ki so prejele vsaj en recept za antidepresive med marcem in majem 2020. vendar ne moremo govoriti o množičnem predpisovanju teh zdravil, saj je aprila antidepresive prejele 2,4 % populacije, maja pa 3 %. Ob enem je potrebno poudariti, da je število predpisanih definiranih dnevni odmerki (DDD) aprila padlo, maja pa poraslo, tako da ni zaznani večjih razlik v skupni količini predpisanih DDD.

• [Si v stiski?](#)

Imaš občutke nemoči, brezupa in misli o samomoru? Informacije za ljudi v stiski so le [klik](#) stran.

[Nazaj na vrh](#)

NAPOVEDNIK DOGODKOV S PODROČJA ZDRAVJA IN OKOLJA

• [Svetovni dan aids-a](#)

Svetovni dan boja proti aidsu **1. decembra** združuje ljudi z vsega sveta z namenom, da povečajo ozaveščenost o virusu HIV / aidsu in pokažejo mednarodno solidarnost ob soočanju s pandemijo.

• [Svetovni dan človekovih pravic](#)

Letošnja tema dneva človekovih pravic se nanaša na pandemijo COVID-19 in se osredotoča na potrebo po boljšem zdravljenju z zagotavljanjem, da so **človekove pravice osrednjega pomena za okrevanje**. Skupne globalne cilje bomo dosegli le, če bomo lahko ustvarili enake možnosti za vse, odpravili neuspehe, ki jih je razkril in izkoristil COVID-19, in uporabili standarde človekovih pravic za spopadanje z zakoreninjenimi, sistematičnimi in medgeneracijskimi neenakostmi, izključenostjo in diskriminacijo.

- **Vabilo k sodelovanju v raziskavi**

Dogajanje in ukrepi v povezavi z novim koronavirusom in boleznijo, ki jo povzroča, so v naša življenja vnesli veliko sprememb. Ker nas zanima, kako te spremembe vplivajo na vaša življenja, doživljanja in občutke, vas prosimo za sodelovanje v raziskavi, v kateri vas bomo spraševali o tem, kako razmere, povezane z boleznijo COVID-19, vplivajo na vaša življenja in o vašem počutju.

- **[Strokovno srečanje programa Sviti](#)**

Strokovno srečanje Svito dan bo potekalo **10. decembra 2020**, s pričetkom **ob 9. uri**. Namenjeno je vsem, ki so vključeni v izvajanje Programa Sviti. V letošnjem letu bo zaradi epidemiološke situacije potekalo na daljavo. To pomeni, da ne bomo organizirali delavnic, bomo pa zato postregli s pestrim plenarnim programom.

- **Namenite nam 0,5 % dohodnine in nam pomagajte k izboljšanju javnega zdravja**

Namenite 0,5 % dohodnine **Slovenski zvezi za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo in prispevajte k izboljšanju javnega zdravja**. Vsak zavezanec za dohodnino lahko del svoje odmerjene dohodnine (do 0,5 %) nameni za donacije organizacijam, ki delujejo s splošno koristnim namenom. Kako donirate? V ta namen izpolnite poseben obrazec, ki se imenuje »Zahteva za namenitev dela dohodnine za donacije« in ga pošljete na naš naslov ali ga oddate osebno/po pošti pri pristojnem finančnem uradu. Obrazec lahko oddate tudi elektronsko preko povezave [tukaj](#).

Naši podatki:

Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo
Partizanska cesta 12
2000 Maribor
Davčna št.: 49883747

Iskrena hvala.

[Nazaj na vrh](#)

RAZPISI S PODROČJA ZDRAVJA IN OKOLJA

- **[Razpis za sofinanciranje projektov na področju boja proti trgovanju s prepovedanimi drogami v EU](#)**

Generalni direktorat Evropske komisije za migracije in notranje zadeve (DG HOME) je v okviru instrumenta za finančno podporo na področju policijskega sodelovanja, preprečevanja kriminala in boja proti njemu ter obvladovanja kriz objavil javni razpis za sofinanciranje mednarodnih projektov na področju izboljšanja učinkovitosti odkrivanja, pregona in sankcioniranja trgovanja s prepovedanimi drogami v EU, s poudarkom na trgovanju s kokainom.

RAZPISUJE: Generalni direktorat Evropske komisije za migracije in notranje zadeve (DG HOME)

VREDNOST RAZPISA: 2.500.000

ROK PRIJAVE: 18.3.2021

UPRAVIČENI PRIJAVITELJI: javni organi in neprofitne pravne osebe zasebnega prava

- **[Javni razpis Fundacije za šport za sofinanciranje športnih programov, razvojne dejavnosti v športu, športnih prireditev in promocije športa ter družbene in okoljske odgovornosti v športu v letu 2021](#)**

Predmet razpisa je sofinanciranje izvajalcev športnih programov, programov razvojne dejavnosti v športu, programov športnih prireditev in promocije športa ter programov družbene in okoljske odgovornosti v športu, v okvirni višini 7.125.000 EUR.

RAZPISUJE: Fundacija za šport

VREDNOST RAZPISA: 7.125.000 EUR

ROK PRIJAVE: 7.12.2020

- **[Obzorje 2020: Gradnja nizkoogljične prihodnosti, odporne proti podnebnim spremembam - Evropski zeleni dogovor](#)**

Evropska komisija je v okviru programa za raziskave in inovacije Obzorje 2020 objavila sklop javnih razpisov za evropski zeleni dogovor. Objavljenih je dvajset razpisov za sofinanciranje raziskovalnih in inovacijskih projektov na temo gradnje nizko-ogljične prihodnosti, odporne proti podnebnim spremembam.

RAZPISUJE: Evropska komisija

DATUM OBJAVE NA RAZPISI.INFO: 22.9.2020

ROK PRIJAVE: 26.1.2021

UPRAVIČENI PRIJAVITELJI: Do finančnih sredstev v okviru programa Obzorje 2020 so upravičeni: (a) vsak pravni subjekt s sedežem v državi članici ali pridružen državi ali ustanovljen v skladu s pravom Unije; (b) vsaka mednarodna evropska interesna organizacija; (c) vsak pravni subjekt s sedežem v tretji državi, ki je navedena v delovnem programu. Specifični pogoji sodelovanja za te razpise so opredeljeni v razpisni dokumentaciji.

- **[Javni razpis Fundacije za šport za sofinanciranje gradnje športnih objektov in površin za šport v naravi v letih 2021, 2022 in 2023](#)**

Predmet razpisa je sofinanciranje izvajalcev programov za gradnjo športnih objektov in površin za šport v naravi v okvirni višini 2.375.000 EUR.

RAZPISUJE: Fundacija za šport

VREDNOST RAZPISA: 2.375.000 EUR

ROK PRIJAVE: 7.12.2020

[Nazaj na vrh](#)

SLOVENSKA ZVEZA ZA JAVNO ZDRAVJE, OKOLJE IN TOBAČNO KONTROLO
Partizanska cesta 12, 2000 Maribor
TEL: +386 5 917 80 76
GSM: +386 51 317 113

Od prejemanja e-novic se lahko odjavite [tukaj](#)
Lahko pa nam pišete na elektronski naslov info@zadinaj.net

